

Dos poetes i la mort

per Vicente Valero

Màrius Torres va morir el mes de desembre de 1942. Havia nascut a Lleida el 30 d'agost de 1910. El mallorquí Bartomeu Rosselló-Pòrcel encara va morir més jove: tenia només vint-i-quatre anys l'any 1938.

Malgrat la brevetat de les seves vides, realitzaren una obra profunda, plena de ressons simbolistes i, sovint, avançada. Podriem dir que els seus poemes tenen com a centre allò que el mateix Màrius Torres va descriure com "l'amarga meravella de viure i de sofrir": són versos

B. ROSSELLÓ-PÒRCEL

EN LA MEVA MORT

Estic cansat de tu, domini fosc
i tempestat de flama.
M'exaltaré damunt els horitzons
i trauré les banderes al desert
de la darrera cavalcada.
Reina d'aquestes hores, ara véns
tota brillant, armada.
Inútil desesper del vespre! L'alba
s'acosta ja amb l'espasa,
i l'ardor temerari que m'encén
allunya les estrelles.

Madrid, març 1936

EN MI MUERTE

Cansado estoy de ti, dominio oscuro
y tempestad de llama.
Me exaltaré sobre los horizontes
y las banderas sacaré al desierto
de la última cabalgada.
¡Oh reina de estas horas, cómo vienes
tan brillante y armada!
¡Oh desazón inútil de la noche!
Ya llega el alba con la espada,
y el ardor temerario que me enciende
aleja a las estrellas.

transparentes, anguniosos, plens de flames i ombres de la nit, que reflecteixen contínuament el combat entre el món oníric i la realitat. Però a mi em sembla que aquest combat, aquesta tensió lírica en definitiva, es difumina subtilment sota la pressió poderosa de la mort: dolor i esperança conflueixen en una mateixa sensació de *misteri*. El cert és que els seus poemes ens consolen molt.

Tots dos moriren d'una malaltia plena d'antecedents literaris: la tuberculosi. Però el més interessant aquí és que tots dos també digueren la seva darrera paraula —una paraula lluminosa, visionària, és a dir, poètica— abans de morir. Sempre hi ha hagut poetes que han viscut la seva pròpia mort amb l'ebrietat misteriosa que la paraula poètica —esbrinadora i fèrtil— assoleix. L'impuls metafòric és sovint un impuls ple de presagis.

Potser el més impressionant d'aquests poemes que ara reprodueixim és la serenitat amb

què tradueixen el coneixement de la mort, la visió immediata d'un ordre invisible i essencial. Una mateixa visió davant una mateixa experiència. La imatge final del poema de Màrius Torres —la Mort que no pot aturar-se perquè una "llum d'alba de l'àngel", més poderosa, ve darrera seu— és esplèndida, i molt semblant, alhora, a la imatge del poema de Rosselló-Pòrcel: "l'alba s'acosta ja amb l'espasa".

Vaig traduir *En la meva mort* ara fa cinc anys amb motiu de l'aniversari de la mort de Rosselló-Pòrcel. Vaig fer el mateix ara fa un any amb el poema de Màrius Torres i amb el mateix motiu: l'aniversari de la seva mort.

MÀRIUS TORRES

PARAULES DE LA MORT

Tu, jove moribund que ara m'has
[dit Amarga,
amargs són els teus llavis per
[comprendre el meu gust!
Si em trobessis al fons d'una vida
[més llarga,
quan em diries Dolça també fóres injust.

El meu sabor és fet de milions de vides
que ha apagat el meu bes, obscur
[en la fredor:
astres, ànimes, déus. I ara que
[ets tu que em crides,
seré un instant amarga de la
[teva amargor...

Gran ocell de silenci, indiferent i muda
germana de la Nit, sobre la carn vençuda
el meu vol és profund i pàl·lid, però breu.

Calmo, amb dits de repòs, la seva
[última alarma;
però, més que l'angúnia, m'allunya
[d'aturar-me
la llum d'alba de l'àngel que ve
[darrera meu.

14 d'agost de 1938

Un viatge per mar (I)

per Pere Vilàs i Gil

Les traduccions han estat publicades a diferents revistes literàries de la península juntament amb altres poemes dels autors.

VICENTE VALERO

PALABRAS DE LA MUERTE

Tú, joven moribundo que me llamas
[Amarga,
jamargos son tus labios para entender
[mi gusto!
Si en el fondo me hallases de una vida
[más larga,
me llamarías Dulce; también serías injusto.

Mi sabor está hecho de millones de vidas
que con mi beso apago, oscuro en el
[helor:
astros, almas y dioses. Y ahora que me
[convidas,
seré un instante amarga de tu propio
[amargor.

Gran ave de silencio, callada, indiferente
hermana de la Noche, sobre la carne
inerte
es profundo mi vuelo, pálido, mas fugaz.

Calma, con mano suave, su último
[rearme;
pero, más que la angustia, impide
[retirarme
la luz de alba del ángel que me sigue
[tenaz.

Haviem quedat per sortir a les sis del matí del dimecres dia 15. Jo sempre he procurat ser puntual —permeteu-me que ho digui. No m'ha agradat mai que els altres hagin estat pendents de mi per fer qualsevol cosa o anar a qualsevol banda. Així que em vaig presentar al Club Nàutic de Sant Antoni amb tot l'equip per passar dos o tres dies de regates. Quan vaig arribar al vaixell, el Port Magnus, estava tancat. Vaig decidir anar al cotxe —l'havia aparcat just davant de la dàrsena— a esperar que algú donàs senyals de vida. Ja eren les sis i quart. Encara era de nits. La primera claror del dia, més que veure's, es presentia, però al port de Sant Antoni ja hi havia una certa activitat, gent que anava i venia, alguns vianants que amb les mans a les butxaques i el cap baix es dirigien a les seues obligacions de la jornada. Els darrers noctàmbuls ja havien desaparegut i els matiners just havien començat a sortir. El port estava quasi desert.

En aquell viatge, la tripulació estaria formada per sis persones, el nombre ideal: Vicent Mosson, el patró i propietari. El seu fill Toni, un jovenot alt de llargs cabells rossos que li cauen sobre les espatlles i que duia recollits darrera el cap en una coua; el seu semblat és anglosaxó, com el de la seua mare. Tito, un jove de Santa Eulària que a l'estiu treballa de monitor de vela. Pep Rosselló, que és enginyer de telecomunicacions, treballa a Madrid i quan pot escapar-se no es perd ni una sola regata. Elisa, una al·lota del poble que havia fet la patronia de iot i volia agafar experiència —si per un miracle, en aquell moment hagués sabut

l'experiència que agafaria, estic segur que aquell dia, amb molt de gust, s'hauria quedat al poble. I jo mateix, que m'havia acostumat a navegar amb aquell vaixell des de feia uns anys, i tenia plena confiança en les seues condicions marineres, confiança que es va veure confirmada.

Poc a poc varen anar arribant tots, i a les sis i mitja ens vàrem trobar a bord. Després de les salutacions acostumades, ens varen presentar Elisa. Vàrem estibar les bosses als seients de la cambra principal del vaixell i anaren a prendre cafè tots menys Rosselló i jo, que ja havíem esmorzat a ca nostra.

Mentre els altres eren al bar, varen arribar els tripulants del Tropicana, un altre vaixell amarurat al nostre costat, que també s'havia inscrit a la regata i havíem de navegar en conserva fins a Dénia. Un cop el vaixell preparat, la tripulació esmorzada, i tot a punt, vàrem amollar les amarres i partírem rumb a Dénia. Eren les set del matí. Vaig pensar que ja començàvem amb una hora de retard. El dia s'havia declarat i la llum de les primeres hores del matí ens permetia veure que l'estat de la mar no era el més adient per passar, tal com preteníem, un dia de navegació relaxada. Passàrem pel freu de sa Conillera amb el motor engegat i, tot seguit, el llebeig ens va fer saber que no estava disposat a deixar-nos passar la jornada de tranquil·litat necessària per poder-nos dedicar a la regata que havia de començar el dia següent. Vàrem amarinar el vaixell amb un ris a la major i, a proa, el floc mitjà. Preparats així, anàvem força escorats, però agafàvem bé